

Ἐπὶ τῇ ἱερᾷ μνήμῃ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ

18ῆ Ὀκτωβρίου

Νέο Εὔρημα στὸ Κλειτσὸ Εὐρυτανίας γιὰ τὸ Ἱερὸ Λεῖψανο τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ*

Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Τρύφ. Ζαφείρη

ΕΙΝΑΙ γνωστὸ στοὺς περισσότερους, οἱ ὁποῖοι κατάγονται ἀπὸ τὴν Στερεὰ Ἑλλάδα, ὅτι στὸ χωρίο τῆς Εὐρυτανίας ΚΛΕΙΤΣΟΣ καὶ στὸν Οἰκισμὸ Κορίτσης, τῆς Κοινότητος παλαιότερα, τῶρα Δημοτικοῦ Διαμερίσματος Κλειτσοῦ (βλ. στὸν χάρτη τοῦ Ν. Εὐρυτανίας, ἀναφέρεται ὡς Κλειστοῦ), τοῦ Δήμου Φουρνᾶ Ἀγράφων^α, ἔχει θησαυρισθῆ ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους «κειμήλιον πανθαύμαστον», δηλαδὴ ἡ «ζωγραφικὴ χεῖρ-τμήμα-μεθ' ἱεροῦ ὄνυχος λαμπρῶς κεκοσμημένα» τοῦ τρίτου Εὐαγγελιστοῦ, ἱατροῦ ἀγαπητοῦ καὶ πρώτου ἱστορικοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας Ἁγίου Λουκᾶ.

«Φυλάσσονται μέσα σὲ ἀργυρὴ θήκη ἐκπληκτικῆς ἀσημουργικῆς τέχνης ἀπὸ ἑπτὰ περίπου αἰῶνων καὶ ἀποτελοῦν Βυζαντινὴ κληρονομία ὄλων τῶν Εὐρυτάνων καὶ τῶν Κλειτσιωτῶν εἰδικώτερα»¹.

Ἄλλο Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Νεόφυτος ὁ Ζ' τὸ 1799², ὁ Ἐπίσκοπος Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων Δοσίθεος ὁ Σοφαδίτης τὸ 1795 καὶ ὁ

Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων Ἰάκωβος τὸ 1797, ὀμιλοῦν ἐγκωμιστικὰ γιὰ τὸ Ἱερὸ Λεῖψανο.

* * *

ΤΟ ΙΕΡΟ κειμήλιο τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ ἔφθασε στὴν περιοχή τοῦ Κλειτσοῦ τὸ 1357 ἢ 1358, ἀπὸ ἓναν ἀξιώματικὸ τοῦ Αὐτοκράτορα Νικηφόρου Β'. Ὁ Αὐτοκράτορας εἶχε λάβει ὡς εὐλογία ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο τὸ τίμιο Λεῖψανο καὶ τὸ ἔφερε πάντοτε μαζί του κατὰ τὶς μάχες ἐναντίον τῶν Τουρκαλβανῶν ποὺ λυμαίνονταν τότε τὴν περιοχή τῆς Εὐρυτανίας καὶ τῶν Ἀγράφων. Σὲ μάχη ὁμως κοντὰ στὸ

Ἄγγελόκαστρο Αἰτωλοακαρνανίας σκοτώθηκε ὁ Νικηφόρος καὶ ὁ εὐσεβῆς ἀξιωματικός του μετέφερε μὲ εὐλάβεια καὶ παρέδωσε τὸ Λείψανο σὲ Μετόχι τῆς πολὺ γνωστῆς στὰ χρόνια ἐκεῖνα γυναικείας –μᾶλλον– Ἱερᾶς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Νέου τοῦ ἐν Βουνένοις, χρονολογουμένης ἀπὸ τὸ 1282 μ.Χ. καὶ εὐρισκομένης στὸν οἰκισμὸ Κορίτσα τῆς κώμης Κλειτσοῦ τῶν Ἀγράφων, ἡ ὁποία, ἄς σημειωθῆ, σήμερα εἶναι ἐνοριακὸς Ναός³.

Τὸ Μετόχι τῆς Μεγαλόχαρης Κυρίας Θεοτόκου, εὐρισκόμενο ὀλίγα χιλιόμετρα πρὸ κάτω ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μονή, στὴν θέση Παναγιά –σήμερα Ἅγιος Κυπριανὸς– ἐφιλοξένησε μὲ συγκίνηση τὸ οὐράνιο δῶρο, τὸ παρέδωσε ὅμως στὴν κυρίαρχη Μονή, ὡς ὄφειλε, ὀλίγο πρὶν ἀπὸ τὴν καταστροφή της ἀπὸ τὶς ὀρδὲς τῶν ἀλβανιστῶν.

* * *

ΑΕΙΖΕΙ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο νὰ ἀναφέρουμε, ὅτι ἡ παλαιὰ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Νέου τοῦ ἐν Βουνένοις ἐτύχχανε μεσαιωνικὸ Βυζαντινὸ κτίσμα μὲ θαυμάσια ἀρχιτεκτονική, μὲ φορητὲς Εἰκόνες Μακεδονικῆς τεχνοτροπίας, μὲ τοιχογραφίες, ξυλόγλυπτα, ψηφιδωτά, κάποια ἀπὸ τὰ ὁποῖα διασώθηκαν καὶ μετὰ τὸν βομβαρδισμὸ τοῦ Ναοῦ τὸ 1948 καὶ φυλάσσονται μέχρι σήμερα μαζί μὲ ἄλλα τίμια Λείψανα, βιβλία, χειρόγραφα, σταυροὺς εὐλογίας, χρυσοκέντητους Ἐπιταφίους στὸ παρακείμενο τοῦ κυρίως Ναοῦ Βυζαντινὸ μουσεῖο-παραεκκλήσιο τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου.

Ὁ σταυροπηγιακὸς χαρακτήρας τοῦ Μοναστηριοῦ τὸ ἔκανε γνωστὸ στὰ πέρατα τοῦ Βυζαντινοῦ κόσμου. Αὐτὸ ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι στὶς 22 Ἰουλίου 1997, ἐξ ἀφορμῆς οἰκοδομικῶν ἐργασιῶν, στὸν ἐνοριακὸ πλέον Ναό, βρέθηκε μπροστὰ ἀπὸ τὸ ὑπάρχον σήμερα ἱερὸ Βῆμα λειψανοθήκη μὲ τρία εὐμεγέθη ἅγια Λείψανα τῶν Ἁγίων Μεγαλομαρτύρων Γεωργίου καὶ Μαρίνης καὶ τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. Τὰ τιμιώτατα αὐτὰ Λείψανα τὰ ἀπέστειλε στὸ Μοναστήρι, ὅπως γράφεται ἐγχάρακτα ἐπὶ τῆς λειψανοθήκης, τὸ 1520 μ.Χ., ὁ Ἡγεμόνας τῆς Μολδοβλαχίας Νεάγκος Βασσαραβᾶς⁴. Μάλιστα ἡ λειψανοθήκη αὐτὴ βρισκόταν, κατὰ τὶς μαρτυρίες τῶν ἐργαζομένων καὶ ζώντων μέχρι αὐτὴ τὴν στιγμή, μέσα σὲ κερί, γεγονός πού μᾶς ὀδηγεῖ στὸ συμπέρασμα, ὅτι ἦταν Λείψανα καθαγιασμοῦ τῆς Ἁγίας Τραπέζης καὶ Ἐγκαινίων τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς, προερχόμενα μὲ αὐτὴ τὴ μορφή ἀπὸ τὸ *φυτόν-ὀπήν* τῆς Ἁγίας Τραπέζης⁵.

* * *

ΤΟ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ Λείψανο τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ, γιὰ νὰ ἐπανέλθουμε ἀκριβῶς στὸ θέμα μας, εὐρισκόμενο πλέον στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἐπετέλεσε διὰ μέσου τῶν χρόνων πολλὰ καὶ μεγάλα θαύματα.

Σχετικὰ μὲ τὴν θαυματουργικὴ δύναμη τοῦ ἱεροῦ Λειψάνου, ὁ Ἐπίσκοπος Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων Ἰάκωβος γράφει μεταξὺ τῶν ἄλλων:

«Ὡς δὴ θησαυρός, ὅπου προσεκλήθη καὶ εὐλαβῶς ἐτιμήθη καὶ προσεκυνήθη, ἰάσεις καὶ θαύματα ἀναρίθμητα ἐπετέλεσε, δαίμονες ἀπηλάθησαν, νόσοι χαλεπαὶ ἐφυγαδεύθησαν, κρεατοὶ ἠφανίσθησαν, κεφαλαλγίαί δειναὶ ἔληξαν, ἀκρίδες λυμαντικαὶ διεφθάρησαν καὶ ἄλλα πλεῖστα θαύματα καὶ σημεῖα ἐγένετο τῆ τοῦ Ἀποστόλου χάριτι καὶ ἀγιότητι».

Στὶς 17 Ὀκτωβρίου τοῦ 2004 μετεφέρθη τὸ ἅγιο Λείψανο ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Καρπενησίου κ. Νικόλαο στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ Λαμίας, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ ἁγίου Φθιώτιδος, πρὸς προσκύνηση καὶ ἀγιασμό τῶν πιστῶν. Στὴ γενομένη ἱερὰ ἀγρυπνία ἐθεράπευσε ὁ Ἅγιος Λουκᾶς, ὁ καὶ πολιοῦχος καὶ ἐλευθερωτῆς τῆς Λαμίας, μοναχὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος ἀπὸ στομαχικὴ πάθησιν⁶.

* * *

ΘΕΜΑ ὅμως, τὸ ὁποῖο ἀπασχολοῦσε πάντοτε τὶς διάνοιες τῶν πιστῶν, εὐσεβῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἐφημερίων, ἐπιτρόπων, συνδρομητῶν καὶ ἀνακαινιστῶν τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐλαβῶν προσκυνητῶν, ἦταν σχετικὰ μὲ τὸ ποῖο ἦταν τὸ χέρι τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ. Τὸ δεξιὸ ἢ τὸ ἀριστερό; Τὸ ἅγιο Λείψανο, ὡς ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῆς τωρινῆς μορφῆς του, δὲν ἀπέδιδε τὴν ἀπάντησιν. Ἔτσι ὅλοι ὠνόμαζαν αὐτὸ «ζωγραφικὴ χεὶρ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ».

Εὐδόκησεν ὅμως ὁ Ἅγιος Θεὸς καὶ βρέθηκε πρὶν ἀπὸ ὀλίγους μῆνες, ἀπὸ τοὺς ἀφωσιωμένους ἐπιτρόπους τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ-προσκυνηματος κ.κ. Λουκᾶ Παυλέτση καὶ Λουκᾶ Διαμαντῆ, μέσα στὰ βιβλία-μηνολόγια τοῦ προμνημονευθέντος μουσείου-παρεκκλησίου, Ἐγκύκλιος Ἐπιστολῆ («ἀπανταχοῦσα»), ἐντολῆ τοῦ «Σεβασμιωτά-

του Ἁγίου Γέροντος τῆς Μητροπόλεως Λαρίσης», στὴν ὁποία ὑπαγόταν ἡ Ἐπισκοπὴ Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων, γραμμένη ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Ἱεροδιακόνου Ἰωσήφ, Ἐπιτρόπου τότε τοῦ Μητροπολίτου Διονυσίου Η΄ τοῦ Καλλιάρχου ἐπονομαζομένου (1791-1806)⁷, μὲ ἡμερομηνία 19.2.1798 καὶ μὲ θέμα τὴν διενέργεια λογίας-ἐράνου, διὰ τῆς περιφορᾶς τοῦ ἱεροῦ Λειψάνου, μὲ σκοπὸ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς «κατασαθρωθείσης ἱερᾶς ἐκκλησίας».

Μέσα λοιπὸν σ' αὐτὴ τὴ μητροπολιτικὴ Ἐπιστολὴ-Ἐγκύκλιο ἀναφέρεται δύο φορές, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς «θαυματουργικωτάτης καὶ χαριτοδότιδος ἀποστολικῆς δεξιᾶς» τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ.

Παραθέτουμε τὸ κείμενο αὐτοῦσιο.

«Οἱ ὑπὸ τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου ἡμῶν ἁγίου Γέροντος τῆς Μητροπόλεως Λαρίσης διατελοῦντες εὐλαβεστάτοι ἱερεῖς, καὶ λοιποὶ χριστιανοί, μεγάλοι τε καὶ μικροί, χάρις εἴη ὑμῖν θεόθεν, καὶ παρὰ τοῦ ἁγίου ἡμῶν Δεσπότης εὐχὴ καὶ εὐλογία. Ἐπειδὴ ἡ ἐν τῷ χωρίῳ τῶν Ἀγράφων ὀνομαζομένῳ Κλειτζῶ διατελοῦσα ἱερὰ ἐκκλησία τοῦ Ὁσιομάρτυρος Νικολάου τοῦ Νέου, πλουτοῦσα κειμήλιον θαυμασιώτατον τὴν θαυματουργὸν ἁγίαν χεῖρα τοῦ ἐνδόξου ἐν Εὐαγγελισταῖς Ἀποστόλου Λουκᾶ, ὑπὸ τῆς πολυκαιρίας κατασαθρωθείσα, χρειάζεται νὰ ἀνακαινισθῆ, καθὼς γίνεται δῆλον, ἐξ ὧν ἐπιφέρει ἀρχιερατικῶν γραμμάτων ὁ λογιώτατος κὺρ Γεώργιος, ὁ εἰς μικρὰν βοήθειαν τῆς ρηθείσης ἱερᾶς ἐκκλησίας μετὰ τῆς θαυματουργικωτάτης ἀποστολικῆς δεξιᾶς περιερχόμενος, διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς ἰλαρῶς αὐτὸν ἀποδεξάμενοι, ἐπίδοτε αὐτῷ πλουσίᾳ χειρὶ τὴν ἐλεημοσύνην, διὰ νὰ λάβητε πλουσίαν τὴν χάριν, καὶ ἀφθονοπάροχον τὸν ἁγιασμὸν ἐκ τῆς χαριτοδότιδος ταύτης δεξιᾶς τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ, καὶ ταῖς πρεσβείαις τοῦ ἐνδόξου Ὁσιομάρτυρος Νικολάου, ὧν αἱ πρὸς Θεὸν πρεσβεῖαι, καὶ ἡ εὐχὴ τοῦ ἁγίου ἡμῶν Δεσπότης, ἐξαποστείλαιεν τὴν θείαν χάριν ὑμῖν ἐν τε τῷ νῦν αἰῶνι, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

*1798. Φεβρουαρίου 19. Ἐν Λαρίσῃ
† Ὁ τοῦ ἁγίου Λαρίσης
ἐπίτροπος ἱεροδιάκονος Ἰωσήφ».*

ΕΙΝΑΙ εύκολο, καθότι και αυτονόητο, νὰ καταλάβῃ ὁ καθένας ποιίας τιμῆς καὶ εὐλογίας ἔχει ἀξιωθῆ ἀπὸ τὸν Θεὸν ἢ κώμη Κλειτσὸς τῶν Ἀγράφων, ἢ ὅποια μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα φιλοξενεῖ καὶ δυὸ τεμάχια τιμῶν Λειψάνων, ποὺ εὐωδιάζουν διαρκῶς, τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Νέου († 9 Μαΐου), τὰ προμνημονευθέντα Λείψανα τῶν Μεγαλομαρτύρων Γεωργίου καὶ Μαρίνης, ὡς καὶ Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, τὰ ὅποια ἔστειλε ὁ Ἡγεμόνας τῆς Μολδοβλαχίας Νεάγκος τὸ 1520, τίμιο Λείψανο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βραχωρίτου, Τίμιο Ξύλο· καὶ ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς ὁποίας κώμης ἀνεδείχθη ἐπὶ Τουρκοκρατίας ὁ Ἅγιος Ἱερομάρτυς τοῦ Χριστοῦ Κυπριανὸς ὁ Νέος (Κούστελος ἦταν τὸ ἐπώνυμό του), ὁ ὁποῖος ἀσκήθηκε στὸ Ἅγιο Ὄρος, ὠμολόγησε τὴν «καλὴν ὁμολογίαν» στὴν Θεσσαλονίκη καὶ ἐμαρτύρησε στὴν Κωνσταντινούπολη τὴν 5ῃ Ἰουλίου τοῦ 1679.

(*) Περιοδ. «**Θεοδρομία**» Θεσσαλονίκης, Ὀκτωβρίου-Δεκεμβρίου 2005, σελ. 500-504. Ἐπιμέλ. ἡμετ.

α. **Ἄγραφα**· ἱστορικὴ γεωγραφικὴ περιοχὴ (2.600 τ.χ., ἡ μεγαλύτερη ἀπόστασι ἀπὸ Β. πρὸς Ν. εἶναι 60 χλμ. καὶ ἀπὸ Δ. πρὸς Α. 75 χλμ.) τῆς Θεσσαλίας, προέκτασι τῆς Νοτίας Πίνδου. Τὸ τμήμα τῶν Ἀγράφων, τὸ ὁποῖο εὐρίσκεται στὸν Νομὸ Εὐρυτανίας ὀνομάζεται *Εὐρυτανικὰ Ἄγραφα*, ἐνῶ αὐτὸ ποὺ ἀνήκει στὸν Νομὸ Καρδίσης *Θεσσαλικὰ Ἄγραφα*. Στους βυζαντινοὺς χρόνους φαίνεται ὅτι εἶχε φορολογικὴ ἀπαλλαγὴ καὶ προνόμια αὐτονομίας, ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία *Ἄγραφα*. Ἀπὸ τὸ ΙΖ' αἰ., μὲ τὴν πρωτοβουλία φωτισμένων λαϊκῶν καὶ Κληρικῶν (Εὐγένιος ὁ Αἰτωλός, Ἀναστάσιος Γόρδιος, Σέργιος Μακραῖος κ.ἄ.) ἰδρύθησαν Σχολές, ἀνώτερες καὶ κατώτερες, οἱ ὁποῖες ἐξελίχθησαν σὲ κέντρα παιδείας καὶ φυτώρια Διδασκάλων τοῦ Γένους. Σὲ κέντρα παιδείας ἐξελίχθησαν κατὰ τὴν ἴδια περίοδο καὶ τὰ 22 Μοναστήρια τῶν Ἀγράφων, ἀπὸ τὰ ὅποια μόνο δύο λειτουργοῦν σήμερα: τῆς Παναγίας Προυσιωτίσσης καὶ τῆς Τατάρνης.

1. Γ. Φλωράκη, Φωτ. Θεοδωράκη & Ν. Φλωράκη, *Ἱστορικὸν τοῦ Θαυματοουργοῦ Κεμηλίου*, Ἀθῆναι 1956, σελ. 3.
2. Λουκᾶ Διαμαντῆ, «*Τὰ Ἱερὰ καὶ Ἱστορικὰ Κεμήλια τοῦ Κλειτσοῦ*», ἐφημερ. «Τὰ Νέα τοῦ Κλειτσοῦ», Ἰούλ.-Σεπτ. 2000, σελ. 9 καὶ 13.
3. Πάνου Βασιλείου, *Ἐπισκοπὴ Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων*, Ἀθῆνα 1960, σελ. 3-4.
4. Ἐγγραφο τοῦ Δήμου Φουρνᾶ, ἐν Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Ζαφείρη, *Ὁ Ἅγ. Κυπριανὸς ὁ Νέος*, Λαμία 2005, σελ. 9-10.
5. Προσωπικὴ ἐπικοινωνία: 8.11.2005.
6. Προσωπικὴ ἐπικοινωνία: 20.10.2004.
7. Ἀρχεῖα Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαρίσης, σελ. 112-113.